

EEN TROUWE VRIEND.

Het was niet lang na de opening der Vrije Universiteit te Amsterdam, dat op een Zaterdagavond in een weinig talrijke vergadering der Amsterdamsche afdeling van de Christelijke Onderwijzervereeniging een vreemdeling, althans voor mij, binnenstapte. Hij maakte zich bekend als te zijn P. J. Kloppers, amanuensis der jeugdige Vrije Universiteit, kort te voren nog Hoofd der Christelijke School te Vlissingen, maar onderwijzer in zijn hart gebleven. Hij zocht den omgang met zijn voormalige ambtsbroeders, en werd hartelijk welkom geheeten.

Dat was nu ruim dertig jaren geleden mijn eerste ontmoeting met den man, met wien ik toen nog allerminst vermoedde, dat ik in een jarenlange, nauwe vriendschap zou verbonden worden.

Toch vonden we elkander spoedig. Onze eerste samenwerking beoogde de wederopleving van de Amsterdamsche afdeling. En die poging werd met den gunstigsten uitslag bekroond.

Het duurde niet lang, of de lust om weer te onderwijzen liet zich bij Kloppers overweldigend sterk gelden. In een gehuurd huis opende hij een inrichting voor meer uitgebreid lager onderwijs aan de Keizersgracht, die zeer in bloei toenam en die deswege om meer ruimte vroeg. Hij was zoo gelukkig aan de overzijde der gracht de hand te kunnen leggen op een geschikt perceel, waarachter een viertal lokalen konden gezet worden met vrijen uitgang naar de straat. De inrichting kreeg den naam van Burgerschool met den Bijbel, welk ingebeteld opschrift nog altoos den gevel siert. En de jaren zijner werkzaamheid aldaar zijn de rijkste zijns levens geweest. Hij heeft daar aan de aanvankelijke vormen mogen arbeiden van zeer velen, die reeds tot hooge betrekkingen in land of stad zijn opgeklommen.

Het zijn ook de bloeijaren onzer hartelijkste vriendschap en samenwerking geweest. Die samenwerking betrof allereerst de opleiding van Christelijke onderwijzers in de hoofdstad. Voor dat werk had het in Amsterdam aan de noodige krachtige samenwerking van meer dan enkelen altijd ontbroken. En Kloppers was een der eersten, die er zich toe vinden liet, en heeft zoowel vóór als na zijn verblijf in Zuid-Afrika onverdroten en met de grootste trouw er zijn krachten en gaven aan gegeven. Dat de Christelijke Normalessen te Amsterdam nu reeds een driehonderdtal leerkrachten hebben afgeleverd, is ook voor een belangrijk deel aan zijn toewijding te danken.

Die arbeid bracht er ons ook toe, om samen een werkje te schrijven onder den titel „Beknopte Paedagogiek voor Christelijke Normalessen,” zooals wij meenden, dat onze kweekelingen noodig hadden. De gezamenlijke arbeid daaraan bestond niet in het samenvoegen van wat elk onzer er voor leverde, dus niet in een verdeling van den arbeid. Neen, we bespraken elke paragraaf, formuleerden dan al samensprekende en waren we het eens, zoo dicteerde de een en de ander schreef. En het waren haast altoos de late avonduren, als alle dagelijksche arbeid was afgeloopen en de overige leden der gezinnen sluimerden, waarin we dat werk hebben mogen voltooien. Er is nauwelijks iets, waarvan ik aangenamer herinnering heb dan van deze echte samenwerking.

Kloppers is het geweest, die mij aan den persarbeid

voor de school en onderwijszaken heeft gezet. Het moge zijn, dat hij geen water uit de steenrots heeft te voorschijn gebracht, toch komt hem de eere toe, dat hij besloten wateren een uitstrooming gegeven heeft. Het was tegen 1887, dat hij mij verzocht om enkele artikeltjes voor de *Christelijke Schoolbode* op te stellen. Het blad stond toenmaals onder redactie van hem en den heer F. C. Wijle. Ik bleef onbekend medewerker, totdat zijn mederedacteur de pen moest neerleggen en ik naast Kloppers in de redactie trad. En jaren lang werkten we ook daarbij samen, ook toen ons blad onder den naam van *Christelijk Schoolblad* aan een anderen uitgever moest overgaan.

Door eenerelei geestdrift waren we ook bezielde voor de zaak onzer stamverwanten in Zuid-Afrika. Toen Kruger, Smit en Du Toit in 1884 ons land bezochten, behoorden we beiden tot een deputatie uit de Amsterdamsche afdeling ter begroeting der drie mannen in het Doelen-Hôtel. In 1896 na den Jameson-inval begon het *Christelijk Schoolblad* geregeld artikelen over de Transvaalsche schoolzaken te leveren. Kloppers' oudste zoon en een zijner onderwijzers ontvlamden in geestdrift, om het Hollandsch onderwijs bij onze stamverwanten te gaan dienen. Beiden vertrokken in het volgende jaar met stellig uitzicht op een plaatsing aan scholen op de geproclameerde goudvelden. En eerstgenoemde heeft zijnen naam eer aangedaan, door de heerlijke volharding, waarmede hij tijdens den oorlog met Engeland de zaak der Boeren heeft gediend. Hij bleef in het veld tot het bittere einde. En met de teeken- en handvaardigheid, waarvan hij in het oude vaderland reeds blijken gegeven had, heeft hij als trouwe handlanger der zwerfende, altoos verscholen, maar toch actieve Boerenregering een Staatsdrukkerij en een Staatsmunt te velde weten op te richten en daar een kleine duizend gouden ponden, zonder wapen maar met fraai gesneden monogram geslagen, zeldzame souvenirs uit den gedenkwaardigen strijd. Hij is thans hoofd der Westeindschool te Pretoria en zal nog zelfs niet weten van den eersten aanval der snelslopende ongesteldheid, die zijn geliefden vader heeft weggenomen. Enkele jaren geleden bracht hij zijn zesmaandschen verloftijd bij zijn ouders te Groningen door.

Het vertrek van dien oudsten zoon heeft ook medegewerkt, om den vader naar Transvaal te trekken.

In 1898 deed onze Koningin, meerderjarig geworden, haar onvergetelijken intocht in Amsterdam. De stoet ging langs de woning van Kloppers. Hoe levendig herinneren we ons dien schoonen dag. Ons beider gezinnen waren op de stoep voor de school en het huis en voor de vensters. En bij ons stond met zijn echtgenoot de secretaris van het Departement van Onderwijs te Pretoria, de kloeke Cars Geert de Jonge, die in October 1899 bij Elandslaagte door de moordzuchtige Engelsche lanciers doorstoken werd. De verhuizing van onderwijzers uit Nederland naar Transvaal was toenmaals in vollen gang. Vijftig vertrokken er in dat jaar en in 1899 was weer een vijftigtal nagenoeg vol, toen in October 1899 een telegram uit Pretoria ons de laatste drie vertrokkenen nog uit Londen deed terugroepen.

In 't voorjaar van 1899 had ook Kloppers aan den aandrang zijns harten gehoor gegeven. Hij werd hoofd eener school met Engelsch medium en verplicht onderwijs in het Hollandsch te Krugersdorp. Hartelijke liefde had hij opgevat voor het volk der Boeren. Hoe heeft hij getoond tegen Engeland, tegen Chamberlain! Welk een warme vriendschap sloot hij met de „mensen van het front,” die huis en haard verlieten om te strijden voor vrijheid en recht.

In 1901 kwam hij terug, zonder veel te weten van zijn oudsten zoon, die op commando was, terwijl zijn jongste zoon, die ook mede uitgetrokken was en in het Noorden der Kaapkolonie in de koude nachten een ziekte opgedaan had, voor enkelen zichtbaar reeds de kiem van den naderenden dood in zich droeg. Nog vóór de oudere broeder zijn ouders te Groningen bezocht, was hij in vrede henen-gegaan.

Na zijn terugkomst uit Zuid-Afrika vestigde Kloppers zich weer te Amsterdam, waar wij weer gaarne van zijn medewerking aan de Christelijke Normalessen gebruik maakten en waar hij eerlang tot Directeur van het Nederlandsch schoolmuseum benoemd werd. De nooit afgebroken vriendschap werd weer voortgezet. Kloppers had eenige gegronde hoop, dat hij een benoeming als arrondissements-schoolopziener te Amsterdam verkrijgen zou, een betrekking, die zeldzaam goed te vereenigen was met het Directeurschap van het Schoolmuseum. We weten zeer beslist, dat hij niet hooger heeft gemikt en dat hij slechts op aandrang van bevoegde zijde zich aangemeld heeft voor de plaats van Districtsschoolopziener te Groningen, toen de gehoopte benoeming te Amsterdam hem voorbijging.

Zoo trok hij dan in 1903 naar Groningen, waar hij een ambtelijk gewichtigen werkring aanvaardde. In die negen jaar heb ik hem slechts tweemaal ontmoet, eenmaal te Amsterdam en ten vorigen jare nog ginds.

Laat ik nog trachten zijn persoonlijkheid te schetsen, zooals ik hem als vriend heb leeren kennen.

Kloppers was een beslist geloovig man, ten volle verzekerd van het kinschap Gods, vast in zijn overtuiging en getrouw in zijn belijdenis.

Het Christelijk onderwijs had hij hartelijk lief, en hij stelde het terecht hooge eischen.

Hij had zijn opleiding ontvangen aan de Christelijke Normalschool te Nijmegen. Zijn degelijke aanleg en het ijverig gebruik, dat hij van zijn tijd gemaakt heeft, hadden hem een meer dan gewone onderwijsbevoegdheid doen verwerven. Hij had dus recht om ook van zijn leerlingen ijverig werken te vorderen. Tot de opvoeders, bij wie natuurlijke minzaamheid de strengheid van den eisch tempert, behoorde hij niet. De welwillende gezindheid was hem eigen, maar zij deed hem niet het oog luiken voor nalatigheid, traagheid of verkeerdheid. Het was te begrijpen van een man, die zeldzaam ijverig was.

Als mensch kenmerkte hij zich door sterk uitkomende sympathieën en antipathieën. Ondervonden bejegening teekende zich altoos scherp en blijvend in zijn ziel af. Hij was kritisch aangelegd, doorzag goed en het waardeeringsoordeel bleef bij hem bewaard. Een mensch, wien dat eigen is, wandelt nooit op den levensweg in een groot gezelschap. Dat zocht hij ook niet.

Valsche schijn was in zijn oogen weezinwekkend en ergerde zijn oprechtheid. Hij was een degelijk kenner van valsche of nagemaaakte munten. Verguldsel bedroog hem niet. Hij bespeurde alras, of iemand *uit* of *wel van*

het beginsel leefde. En scheen het laatste het geval, dan was het gelaat van Kloppers geenszins het masker, maar veeleer de spiegel van wat er in zijn ziel omging. Een strever, een, die zich op den voorgrond drong, was hij allerminst.

Kloppers was een man van de letteren. Zijn meesterschap over de taal en zijn heerlijke gave om te vertellen en te boeien zullen erkend worden. Mij verwonderde steeds de onbegrijpelijke werkkraft van een man, die bij een omvangrijken ambtelijken arbeid nog zoveel schrifts, goed verzorgd, kon leveren.

Voor zichzelf heeft hij noch rust, noch uitspanning gezocht. Met voorbeeldigen ijver heeft hij, als een voortreffelijk echtgenoot en vader, voor de zijnen gearbeid, zoolang het dag voor hem was.

In de feestzaal voelde hij zich nooit thuis; het rustig, gezellig samenspreken in den kleinen kring der vriendschap was hem een genot, waardoor hij verkwikt werd.

Hij is hier niet meer. Hij rust thans op zijn slaapstede als een, die door genade, toch ook in zijn oprechtheid gewandeld heeft. Het looden gewicht der bewusteloosheid, dat zijn geest in zijn allerlaatste levensdagen ten onder gehouden

heeft is van hem weggenomen. Zoo onverhoeds viel dat op hem, dat hij waarschijnlijk den dood niet in het aanzicht heeft behoeven te zien, en zoo heeft God hem dus, als een Zijner beminden, het heil des onverderfelijken levens als in den slaap geschonken. Dat heeft hem dan ook ontheven van de zorg voor zijn geliefde nabestaanden.

Bij mij blijft de nagedachtenis leven van zijn zoo belangelooze, oprechte en onverbroken vriendschap.

H. J. E.

Kloppers aan het station te Krugersdorp.